

**БІЖЕНЦІ, ВИМУШЕНІ ПЕРЕСЕЛЕНЦІ ТА НЕЛЕГАЛЬНІ МІГРАНТИ –  
ОДНА З ОСНОВНИХ ПРОБЛЕМ ХХІ СТОЛІТТЯ**

*В статті вивчаються питання динаміки чисельності біженців, вимушених переселенців та нелегальних мігрантів упродовж ХХ – початку ХХІ століть із Палестини, Афганістану, Сирії, Іраку, Сомалі, Колумбії, Еритреї, Бірми (рохінджа), та Тибету. Розглядається динаміка їхньої чисельності по континентах земної кулі та по окремих країнах станом на 2013-2014 рр. Аналізується стан взаємовідносин приймаючої держави та біженців – з одного боку, та біженців і приймаючої держави з іншого. Розглядається проблема створення та функціонування таборів біженців та їхні характеристики станом на початок жовтня 2013 р.*

**Ключові слова:** Біженці, вимушені переселенці, мігранти, динаміка чисельності.

В 2013 р. за даними ООН (інформація УВКБ ООН і БАПОР) у світі нараховувалось 16,7 млн. біженців, не рахуючи 33,3 млн. внутрішніх біженців та 1,2 млн. шукачів притулку [1]. Цифра 16,7 млн. біженців включала в себе, згідно з 2,56 млн. афганських біженців [1], 2,46 млн. сирійських біженців, 1,12 млн. біженців із Сомалі, 636 тис. – з Судану, близько 500 тис. – з Демократичної Республіки Конго, 401 тис. – з Іраку, не кажучи про понад 5 млн. палестинських біженців. Зауважимо, що мова йде тільки про зареєстрованих біженців. З урахуванням незареєстрованих біженців наведені вище цифри зростуть. Метою публікації є відповідь на питання: який відсоток біженців осідає в сусідніх країнах, а який відсоток – в далеких країнах світу станом на 2013-2014 рр. З цією метою скористаємося джерелом [2], в якому зібрано відповідну інформацію, як про зареєстрованих, так і незареєстрованих

біженців, і зробимо відповідний аналіз по їх основних категоріях.

**Палестинські біженці.** Згідно [2] в 2013 р. їх нараховувалось усього 5.170.146 чоловік, причому в сусідніх країнах знаходилося: в Йорданії – 1.979.580 чоловік, в Лівані – 436.154, в Сирії – 486.946, на Західному березі річки Йордан – 727.471, в секторі Газа – 1.167.000 чоловік. Разом – 4.797.151 біженець, або 92,79 % загальної кількості. В країнах регіону, які не є сусідніми, палестинських біженців нараховувалось: в Єгипті – 70.028, в Іраку – 11.467, в Саудівській Аравії – 291.000 чоловік. Разом – 372.995 чоловік, або 7,21 % загальної кількості. В інших країнах, або регіонах планети палестинські біженці не були зафіксовані. Тобто, практично 100 % палестинських біженців проживали у близькосхідному регіоні, з них близько 93 % – в сусідніх країнах. Живуть у вигнанні вже понад 66 років.

**Афганські біженці.** Почали з'являтися після початку війни в Афганістані, тобто з 1979 р. У 1990 р., згідно з [3] в світі нараховувалось 6,52 млн. біженців з Афганістану, у тому числі 3,3 млн. в Пакистані, 3 млн. в Ірані, та 220 тис. в інших країнах світу. Тобто, у 1990 р. 96,63 % афганських біженців мешкало в сусідніх країнах. Така величезна кількість біженців була занадто важкою для бюджетів Пакистану та Ірану, а тому уряди цих країн намагалися усіма шляхами спровадити не проханих гостей додому. Проте, через важкі, внаслідок війни, умови життя в Афганістані, афганські біженці знову поверталися до Ірану та Пакистану. На цей раз нелегально. Так, наприклад, в

2010 р., в сусідніх Ірані та Пакистані нараховувалось 2,7 млн. зареєстрованих афганських біженців, або 96,9 % їхньої загальної кількості, причому 32 % припадало на Іран та 62,9 % на Пакистан [4]. Згідно з [2] у 2013 р. в Ірані нараховувалось 2,7 млн. біженців з Афганістану (1 млн. зареєстрованих та 1,4 млн., які знаходились в країні нелегально), а в Пакистані 2,9 млн. афганських біженців (1,9 млн. зареєстрованих та 1 млн. незареєстрованих біженців), що разом давало цифру 5,3 млн. біженців з Афганістану в цих країнах. Для порівняння, в країнах Західної Європи знаходилося 76.933 біженці з Афганістану, в Австралії 7.192 біженці [2]. Кількість афганських біженців на території Росії за різними підрахунками коливалась в межах 50-150 тис. чоловік (на першу половину 2011 р.) [5]. Можна прийняти, як і в [6] цифру 90 тис. афганських біженців у Росії. На території інших держав СНД (без України) проживало близько 6 тис. біженців з Афганістану, в тому числі понад 4 тис. в Таджикистані [7], та приблизно 700 в Казахстані [6]. На Україні, станом на 2013 р. 5.300 іноземців отримали статус біженця, з них 2.350 осіли в Україні, а решта – покинули країну [8]. З тих біженців, хто осів на Україні, 1.290 склали афганці [8]. Серед біженців з Афганістану в інших країнах світу слід додати Індію –

18 тис. зареєстрованих біженців [9], а з урахуванням незареєстрованих – 60 тис. біженців [10], Туреччину – 26 тис. [11], Сирію – 2 тис. біженців [12], і т. д. Зводячи докупи наведені вище дані, загальну кількість біженців з Афганістану в 2013 р. можемо оцінити в 5.568.125 чоловік, з числа яких 5,3 млн. (95,19 %) склали біженці в сусідніх країнах – Пакистані і в Ірані. Афганські біженці живуть у вигнанні вже більше 34 років.

**Сирійські біженці.** Кровопротитна громадянська війна, яка почалася в країні в березні 2011 р., вихлюпнула на сусідні країни сотні тисяч біженців. Вже наприкінці 2012 р. було зафіксовано 700 тис. сирійських біженців, з них 20 тис., або 2,86 % – в Європі [13]. Решта – 97,14 % знаходились в сусідніх країнах. Наприкінці вересня 2013 р. число біженців з Сирії перевищило 2 млн. чоловік, з них, як і раніше, понад 97 % осіло в сусідніх країнах [14]. Генеральний секретар організації «Міжнародна амністія» Саліл Шелі на кінець січня 2014 р. кількість сирійських біженців оцінював у 2,5 млн. чоловік, з них понад 97 % їх числа знаходилося у сусідніх країнах [15].

Станом на лютий 2014 р. інформація про кількість сирійських біженців у сусідніх країнах, та в країнах регіону була такою (див. [16], [17]):

Таблиця 1

**Кількість сирійських біженців у сусідніх країнах та в країнах регіону (лютий 2014 р.)**

Назва країни	Оцінка УВКБ ООН	Зареєстровано УВКБ ООН	Оцінка уряду
Ліван	915.145	867.431	1.000.000
Йорданія	597.937	545.035	
Туреччина	594.854	594.854	700.000
Ірак	217.144	217.144	
Всього по сусідніх країнах	2.325.080	2.224.464	2.462.179

Країни регіону			
Єгипет	133.435	133.435	300.000
Сектор Газа	1.000		грудень 2013 р.
Країни Північної Африки	14.959		листопад 2013р.
Всього по країнах регіону	149.394	149.394	315.959
<b>Всього</b>	<b>2.474.474</b>	<b>2.373.858</b>	<b>2.778.138</b>

На наш погляд найбільш реальною є кількість сирійських біженців, яка наведена в третьому стовпчику таблиці, оскільки вона включає в себе незареєстрованих біженців. Достовірність цієї цифри підтверджується ще й тим, що якщо станом на кінець січня 2014 р. в Лівані за даними уряду цієї країни вже знаходилось 1,065 млн. сирійських біженців, як зареєстрованих, так і незареєстрованих [18], то вже на початку квітня 2014 р. в країні нараховувалось 1 млн. зареєстрованих сирійських біженців та понад 300 тис. незареєстрованих [19]. Стосовно інших країн, то за даними Верховного комісара ООН з справ біженців Антоніу Гутерреша, загалом від сирійців за три роки надійшло 56 тис. заявок на надання притулку у Європі [20], хоча європейські країни разом з Австралією надали тільки 17.450 місць для їх розміщення [21]. Ще менше раді сирійським біженцям в США. В 2013 р. там знайшли притулок всього 36 чоловік, а за період з березня 2011 р. по лютий 2014 р. – 121 біженець з Сирії [22]. До числа сирійських біженців слід додати ще близько 3.300 тих, хто попросив притулку у Вірменії та 70 сімей (орієнтовно 300 чоловік) – у Нагорному Карабасі [16] – етнічних вірмен за походженням, та 1.500 тих, хто попросив притулку в Російській Федерації [23], в основному за походженням етнічних черкесів. Понад 300 сімей сирійських біженців (орієнтовно 1.500 чоловік)

знайшли притулок в Аргентині [16]. Підсумовуючи наведені вище цифри бачимо, що загальна кількість сирійських біженців у 2014 р. склала 2.840.859 чоловік, з них 86,67 % осіли в сусідніх державах, а 11,12 % – у країнах регіону. Таким чином, сукупна кількість сирійських біженців у сусідніх країнах регіону склала 97,79 % їхньої загальної чисельності.

Перерахунок, проведений на початок липня 2014 р. виявив схожі результати. У сусідніх країнах переховувалось 2.734.678 зареєстрованих сирійських біженців, у тому числі 1.117.095 – в Лівані, 789.678 – у Туреччині, 602.182 – Йорданії та 225.475 – в Іраку [77]. В країнах регіону знаходилось 167.468 сирійських біженців, у тому числі: 138.101 – в Єгипті [77], 23.367 – у Північній Африці [78], 5.000 – на Бахрейні та ще 1.000 – в секторі Газа [16]. Разом, у сусідніх країнах та в країнах регіону на середину 2014 р. перебувало 2.901.898 сирійських біженців. Стосовно інших регіонів, то в Європі на той час знаходилось 123.671 біженців з Сирії, з них 112.170 – в країнах ЄС, Норвегії та Швейцарії, хоча для них було виділено усього 31.817 місць [77]. На Американському континенті знайшли (див. вище) притулок близько 1.700 біженців. Стосовно країн пострадянського простору, то в Російській Федерації на кінець вересня 2014 р. було зафіксовано 1.624 біженці з Сирії – в основному етнічні черкеси [79], у

Вірменії та в Нагорному Карабасі – відповідно 3.300 та 300 біженців – етнічних вірмен [16], хоча згідно [80] число біженців – етнічних вірмен було більшим: близько 7 тис. на середину 2013 р. В інших державах СНД біженців з Сирії було небагато: 92 – в Молдові [81], 15 – в Білорусі [82]. Стосовно України, то в 2012 р. заявки про надання статусу біженця поступили від 309 сирійців, але цей статус було надано 18 чоловікам [83]. Загалом, кількість сирійських біженців можемо обчислити у 3.036.609 чоловік, з них 2.734.430 (90,05 %) знаходилися у сусідніх країнах, а 167.468 (5,52 %) – у країнах регіону. Разом – 95,57 %.

Вже восени, через збільшення інтенсивності бойових дій, різко зросла кількість сирійських біженців у Туреччині – до 1,627 млн. чоловік станом на середину листопада 2014 р. [84], в результаті чого їхній відсоток за межами країн-сусідів країн регіону знизився до 2 % [85].

**Біженці з Іраку.** Війна, яка велася в країні у 2003-2011 рр. супроводжувалася появою великої кількості біженців. Загалом, станом на 2010 р. їхня чисельність оцінювалася цифрою «понад 2 млн. чоловік», з яких 800 тис. осіло в Сирії, 700 тис. в Йорданії, 50 тис. в Ірані, 40 тис. в Лівані, 100 тис. в Єгипті [24]. В Туреччині знаходилося 5-10 тис. іракських біженців, а в Об'єднаних арабських еміратах – близько 200 тис. [25]. Сюди ж треба додати 22.200 іракців у Саудівській Аравії [26], та по 30 тис. іракців в Алжирі та Лівії [27]. В промислово-розвинутих країнах (за винятком США) упродовж 2006-2011 рр. загалом попросили притулку 176.504 іракських біженці [28]. США, починаючи з 2007 р. надали притулок близько 85 тис. іракських біженців та членів їхніх родин, які співпрацювали упродовж 2003-2011 рр. зі збройними силами США [29]. Загалом,

кількість іракських біженців у 2010-2011 рр. можна оцінити у 2.243.704 чоловік, з них 1.582.200 (70,52 %) – в сусідніх державах, а 400 тис. – в країнах регіону (17,83 %). Разом, таким чином, в сусідніх країнах, і в країнах регіону осіло 88,45 % іракських біженців. Зауважимо, що згідно даних джерела [76] цей відсоток був вищим: 91-95 % на квітень 2007 р. Після виведення в 2011 р. військ США з Іраку, і офіційного завершення війни, країни, де осіли іракські біженці, почала активно «виштовхувати» їх на Батьківщину. Каталізувала цей процес громадянська війна в Сирії, яка почалася в березні 2011 р. Загалом, в 2012 р. в Сирії все ще залишалося 87.741 біженців з Іраку, а Йорданії 63.037 іракських біженців. В розвинутих країнах Європи іракських біженців довго терпіти не хочуть, і не перестають їм про це нагадувати [30]. Це реалізовується шляхом скасування статусу біженця. Так, наприклад, ще у 2007 р. в Німеччині у 14 тис. іракців цей статус було скасовано [27].

**Сомалійські біженці.** Біженці з Сомалі з'явилися вже після закінчення сомалійсько-ефіопської війни 1977-1978 рр., проте масова їх поява датується 90-ми рр. XX ст. Тоді, в результаті громадянської війни держава Сомалі фактично перестала існувати, а на її місці з'явилося кілька квазідержав. Найбільша кількість сомалійських біженців була зафіксована в сусідній Кенії – 610 тис. зареєстрованих та 400 тис. незареєстрованих біженців станом на листопад 2013 р. [31]. Стосовно інших сусідніх країн, то станом на квітень 2013 р. в Еритреї нараховувалось 3.648 біженці із Сомалі, в Ємені – 229.447, в Ефіопії – 238.845, в Джибуті – 18.324 біженці [32]. Загалом, в сусідніх з Сомалі країнах осіло 1.500.324 сомалійських біженців. Якщо вести мову про країни регіону, то в Уганді на той час перебувало 29.355, в Танзанії 2.103 бі-



женці [32], в Південній Африці – 58 тис. [33] та в Єгипті – 7.957 сомалійських біженців [2]. Таким чином, в країнах регіону перебувало 97.415 сомалійських біженців. Стосовно інших частин світу, то в Західній Європі було зафіксовано 85.075 біженців з Сомалі, в Північній Америці і на Карибах – 8.675, в Південно-Східній Азії та в країнах Тихоокеанського регіону – 2.594, в країнах Центральної та Східної Європи – 1.769 сомалійських біженці [34]. Таким чином, станом на 2013 р. загальну кількість сомалійських біженців можемо оцінити у 1.694.852 чоловік, з яких 88,52 % перебувало в сусідніх країнах, а 5,75 % – в країнах регіону. Разом – 94,27 % загальної чисельності сомалійських біженців, які живуть у вигнанні більше, ніж 24 роки.

**Біженці з Колумбії.** Громадянська війна, яка продовжується в цій країні з 1948 р., мала наслідком появу сотень тисяч біженців. Так, згідно з [2] у 2012 р. в сусідніх Еквадорі було зафіксовано 122.964 колумбійських біженців, у Венесуелі – 203.563, і в Панамі – 15.723 біженці з Колумбії. В Коста-Ріці – державі регіону перебувало ще 10.350 біженців, а Канаді – 17.563 біженці з Колумбії [2]. Таким чином, кількість колумбійських біженців у 2012 р. складала 370.163 чоловік, з них у сусідніх державах перебувало 92,46 % всіх біженців, а в державах регіону 2,8 %. Разом, в країнах регіону та в сусідніх державах перебувало 95,26 % біженців з Колумбії.

**Біженці з Еритреї.** Війна за незалежність Еритреї від Ефіопії, яка велася упродовж 1961-1991 рр. призвела до загибелі 150 тис. еритрейців, та ще 400 тис. стали біженцями [34]. Проте, диктаторський режим, який встановився у країні, призвів до появи нової хвилі біженців. Так, наприкінці 2012 р., за даними УВКБ ООН було нараховано в світі 251.954 біженці з Еритреї та ще

14.172 шукачів притулку з цієї країни [35]. Разом – 266.126 чоловік. На початок 2014 р. число біженців з Еритреї оцінювалось у 305.907 чоловік [36]. На червень 2013 р. в сусідніх Судані та Ефіопії осіло, відповідно 114.500 та 71.833 біженців з Еритреї [37]. Разом – 186.333 чоловік. Число еритрейських біженців у Джибуті нам невідоме. Через посилену охорону морських кордонів, еритрейських біженців у Саудівській Аравії та в Ємені майже немає, хоча попри це в Ємені на середину 2014 р. було нараховано 216 біженців з Еритреї, до яких місцеве населення ставилося вороже [75]. В Ізраїлі на початку 2014 р. знаходилося 37.347 еритрейців, які намагалися одержати тут статус біженця [36]. В країнах Західної Європи згідно [2] налічувалося 39.359, а США – 1.346 біженців з Еритреї [2]. У Австралії в 2013 р. проживало близько 2 тис. біженців з Еритреї [38]. Разом, таким чином, нами нараховано 266.601 біженець з Еритреї, причому в сусідніх країнах мешкало 69,9 % їх числа. Якщо вважати Ізраїль та Ємен країнами регіону, то це додає до обчислених відсотків ще 14,09 %. Таким чином, у сусідніх країнах і країнах регіону мешкало 83,99 % еритрейських біженців. Врахуймо, що уряд Ізраїлю, починаючи з 2012 р. почав активну кампанію з виселення еритрейських біженців з країни.

**Біженці з Бірми (рохінджа).** Одним із наслідків громадянської війни, яка точиться в країні з 1948 р., стала поява біженців-рохінджа, які за походженням є етнічними бенгальцями. Влада Бірми не надає їм громадянства і усілякими способами виштовхує їх з країни. В 2012 р. нараховувалось 230.674 біженці-рохінджа в Бангладеш та 83.317 в Таїланді. Загалом 313.991 чоловік. В країнах регіону їхня кількість була такою: в Індії – 7.671 та в Малайзії – 84.671 чоловік [2]. США в

тому ж році прийняли 14.160 біженців-рохінджа. Загалом, чисельність біженців з Бірми склала 420.493, в тому числі 74,67 % проживали в сусідніх країнах і 21,96 % в країнах регіону. Разом – 96,63 %.

**Тибетські біженці** з'явилися в Індії і в Непалі після придушення повстання 1958 р. китайською армією. В 2013 р. в світі нараховувалось 134 тис. тибетських біженців, в тому числі 100 тис. (74,63 %) мешкали в Індії, 20 тис. (14,93 %) – в Непалі та 1.249 (0,93 %) в Бутані [39]. Таким чином, в

сусідніх країнах осіло 90,49 % загальної кількості тибетських біженців. Решта біженців проживає в США, Європі, Австралії і т.д. Біженці з Тибету живуть у вигнанні більше 56 років.

Підсумовуючи наведені вище дані, згрупуємо одержані результати в Таблицю 2.

Аналізуючи дані таблиці приходимо до висновку, що загалом у сусідніх країнах осідає близько 90 % усієї кількості біженців, а з урахуванням тих, хто осів у країнах регіону цей відсоток сягає 95 %.

**Таблиця 2.**

**Чисельність біженців та країни їх осідання у 2012-2014 рр.  
(Ірак – 2010-2011 рр.)**

Країни звідки походять біженці	Палестина	Афганістан	Сирія	Ірак	Сомалі	Колумбія	Бірма	Тибет
Загальна кількість	5.170.146 100%	5.563.125 100%	2.840.859 100%	2.243.704 100%	1.694.582 100%	370.163 100%	420.493 100%	134.000 100%
З них осіли в сусідніх країнах	4.797.151 92,79%	5.300.000 95,19%	2.462.179 86,67%	1.582.200 70,52%	1.500.324 88,52%	342.250 92,46%	313.991 74,67%	121.249 90,49%
З них осіли в країнах регіону	372.995 17,21%	–	315.959 11,12%	400.000 17,83%	97.415 5,75%	10.350 2,8%	92.342 21,96%	–
Всього осіло в сусідніх країнах та в країнах регіону	5.170.146 100%	5.300.000 95,19%	2.778.138 97,79%	1.982.200 88,45%	1.597.739 94,27%	352.600 95,26%	406.333 96,63%	121.249 90,49%

Виникає питання, яким чином біженці знаходять порозуміння з органами державної влади та корінним населенням тих держав, які надали їм притулок. Одряду зауважимо, що основну кількість біженців переважно селять в спеціальних таборах. Нижче

наводимо список основних таборів біженців та їхні характеристики станом на початок жовтня 2013 р. Через відсутність точної статистики наводимо нижні та верхні оцінки кількості біженців у них (див.[40], [46]).

Таблиця 3

## Основні табори біженців (жовтень 2013 р.)

Назва табору	В якій країні знаходиться	Біженці з якої країни знаходяться в таборі	Кількість біженців		Примітки
			Нижня оцінка	Верхня оцінка	
Дадааб	Кенія	98,8% з Сомалі, 3,9% з Ефіопії, 0,2% з Судану	402.381	474.000	Дадааб – комплекс з 6-ти таборів, площею 50 кв. км
Аль-Бакаа	Йорданія	Палестина	300.000	?	Табір знаходиться поблизу столиці Амману
Брей-джинг	Чад	Дарфур (Судан)	Близько 250.000	?	
Долло Адо	Ефіопія	Сомалі	198.462	Близько 206.000	Долло Адо –комплекс з трьох таборів
Какума	Кенія	Сомалі, Судан	100.000	124.814	
Аль-Заатарі	Йорданія	Сирія	122.723	144.000	Розміщений в пустелі в 12 км. від кордону з Сирією
Джабалія	Сектор Газа	Палестина	110.000	144.000	Площа табору 345 га
Мбера	Мавританія	Малі	75.261	80.000	
Yida	Південний Судан	Судан	50.000	70.095	
Наківале	Уганда	Руанда	68.996	?	
Nyagugusu	Танзанія	Бурунді, ДРК	68.197		

В таборах проживає значна частина палестинських біженців. Так, згідно [47] в 2010 р. нараховувалось 4.766.670 палестинських біженців – понад 50 % всієї чисельності палестинського арабського народу, причому 1.396.368 чоловік з цієї кількості (29,3 %) проживали в таборах. Всього таборів палестинських біженців нараховується 59: по 10 в Сирії та в Йорданії, 12 в Лівані, 19 – на західному березі річки Йордан та 8 – в Секторі Газа [49].

В Пакистані афганські біженці проживають в так званих «селах для біженців». Різниця полягає в тому, що ці «села» менше ізольовані від зовнішнього світу, аніж табори для біженців. Наприкінці 80-х рр. у Пакистані таких «сіл для біженців» нараховувалось 350 [49]. З 1,7 млн. зареєстрованих афганських біженців у Пакистані, станом на 2012 р., в цих таборах проживало 630 тис. чоловік [50] – 37,06 % їхньої загальної чисельності. Стосовно сусіднього Ірану, то в 1992 р. з 2,8 млн. аф-

ганських біженців у цій країні, в таборах перебувало 10 % їх чисельності – 280 тис. чоловік [51]. Станом на 2008 рік число афганських біженців, які мешкали у іракських таборах дещо зменшилось, і склало 200 тис. чоловік [49].

З 2,3 млн. біженців з Сирії станом на кінець 2013 р., 400 тис. проживали в таборах – 17,39 % [52]. На території Таїланду у 2012 р. перебувало 84.900 зареєстрованих біженців, та 62 тис. незареєстрованих – переважно біженці-рохінджа з сусідньої Бірми [53]. З цього числа близько 111 тис. біженців були розміщені в 9 таборах вздовж кордону Таїланду з Бірмою [54]. Аналогічним чином в Індії, наприкінці 2008 р. в 117 таборах перебувало понад 73 тис. біженців з сусідньої Шрі-Ланки [55]. Подібних прикладів можна навести багато.

Життя в таборах – це не життя в саторію, а скоріш за все – це життя концтаборі, або в тюрмі. Тут і обмеження на пересування біженців, і до-

сить небагаті продовольчі пайки. Наприклад, сім'я еритрейських біженців у Ефіопії щомісяця отримувала: 16 кг пшениці, 1-1,5 кг чечевиці, 950 г. олії, 1 жменю солі, 1 жменю цукру, 1 шматок мила для прання білизни, та дві пари нової білизни на кожного члена сім'ї 1 раз на 6 місяців [56]. Плюс до цього додається неможливість легального працевлаштування та погане медичне обслуговування. Потрібно додати, що приймаючі країни, як правило, облаштовують табори для біженців у необжитій, або в пустельній місцевості. Тобто нормою є хронічна нехватка води, а також те, що розміри продовольчих пайків напряму залежать від фінансування УВКБ ООН та БАПОР. В разі недофінансування цих організацій, увесь тягар утримання біженців лягає на приймаючу державу. Ось конкретні приклади з цього приводу.

Наплив сирійських біженців збільшив населення Йорданії на 25 % [57]. Це призвело до серйозної проблеми з водою в державі, оскільки 90 % її території – це пустельне плато. В результаті поява, понад 600 тис. біженців з Сирії призвела до щорічного дефіциту води у 600 млрд. літрів. Для того, щоб забезпечити табори біженців водою, Йорданія вже витратила 508 млн. доларів США, а потрібно 1 млрд. доларів. З'явилася небезпека передчасного вичерпання підземних прісних вод держави [57]. З подібних причин біженці з Малі в таборі Мбера у 2013 р. одержували тільки половину пайка води [40]. Через недофінансування, пайки для 535.000 біженців у таборах Дадааб і Какума в 2013 р. були зменшені на 20 % [58], а 35 % дітей біженців з Західної Сахари, які розміщені у таборах для біженців у Алжирі, страждали від хронічного недоїдання [59]. Табори для біженців, особливо на початку їх існування, являють собою жахливу картину. Наприклад, в таборі

для 40.000 біженців із Центрально-Африканської республіки (кінець 2013 р.) не було ні одного туалету! [60].

З іншого боку, утримання таборів біженців обходиться в «солідну копійчку» приймаючій державі. Так, наприклад, утримання табору аль-Заатарі для сирійських біженців, обходиться Йорданії в 500 тис. доларів США в день [61]. Щодня в цей табір уряд країни завозить 0,5 млн. буханок хлібу та 4,2 млн. літрів води [61].

Неможливість легального працевлаштування, заборона без дозволу покидати територію таборів, перебування в «підвішеному стані» у цих таборах упродовж довгого часу, призводять до частих сутичок біженців з табірною охороною. Так, наприклад, у згаданому вище таборі аль-Заатарі під час сутичок 6 квітня 2014 р. були поранені 3 біженців та 22 охоронці табору [61].

Значна частина біженців проживає також поза таборами. В додаток до наведених вище прикладів зауважимо, що наприклад в Туреччині, наприкінці 2013 р. 202.793 сирійські біженці проживали в таборах та 491.000 – за межами таборів [62], а наприкінці квітня 2014 р. в таборах мешкало понад 244 тис. біженців з Сирії, та ще понад 656 тис. – поза таборами [63]. У сусідній Болгарії, куди перебігали біженці з Туреччини, на початок 2014 р. було зафіксовано 4.678 сирійських біженців у таборах та 2.675 біженців на орендованих квартирах [64]. Подібних прикладів можна навести багато.

Слід відмітити, що біженці, які живуть поза таборами, в приймаючих країнах практично не мають ніяких прав, і єдиною їх перспективою є гарантоване життя на соціальному дні приймаючої держави. Приймаючі держави досить неохоче надають статус біженця, ще менш охоче – громадянство, і зовсім не горять бажанням інтегрувати біженців у своє суспільно-політичне



життя. Причина проста – небажання ділитися робочими місцями з біженцями, які сприймаються в якості «непрошених гостей».

Ось деякі приклади з цього приводу. В державі Ізраїль упродовж 2009-2013 рр. було подано 11.194 заяви на одержання статусу біженця. Цей статус одержало всього 26 чоловік! [65]. У 2011 р. з 65 тис. афганських біженців, які намагалися одержати громадянство Греції, або дозвіл на проживання у цій країні, це право було надано тільки 71 афганцю [66]. Після виведення громадянських військ з Афганістану та падіння режиму Наджибулли, до Росії втекло близько 100 тис. афганських біженців [67]. Це була еліта тодішнього афганського суспільства, серед яких нараховувалось, близько 100 міністрів та губернаторів, 200 генералів, 200 докторів наук, 15 тис. спеціалістів народного господарства, 5 тис. військових і т. д. [67], які протягом 12-15 років здійснювали управління державою, і багато-хто з яких знали по декілька іноземних мов. Чим довелося займатися цим афганцям в посткомуністичній Росії? – Торгівлею товарами народного споживання на Черкізовському, Покровському, Царинському та інших базарах російської столиці та інших російських міст. В сусідньому Казахстані в 2003 р. було проведено соціологічне опитування серед місцевих афганських біженців. Виявилося [68], що в країні мешкало близько 1.500 афганців, з яких 611 чоловік мали статус біженця, причому за видами діяльності 1,2% з їх числа працювали в державних установах, 21% – у приватних фірмах, 72,5 % торгували на базарах, 1,2 % мали тимчасові заробітки, та ще 1,7 % були приватними підприємцями [68]. Іншими словами, доля біженців – це робота і життя у неформальному секторі економіки приймаючої держави.

Розглянемо ще, як приклад, країни Близького Сходу. Сотні тисяч біженців з Іраку, які під час війни 2003-2011 рр. перебігли в Сирію, або в Йорданію, могли розраховувати або на тимчасові заробітки, або на допомогу родичів. Наприклад, в Сирії 80 % чоловік та 53 % жінок серед біженців були безробітними [69], за рахунок грошових переказів жило 64 % іракських біженців у Йорданії [70]. Через важкі умови життя жінки та дочки іракських біженців були змушені займатися проституцією. Наприклад, в 2006 р. в Сирії їх було нараховано 50 тис. [71]. Але коли в березні 2011 р. почалася громадянська війна в Сирії, вже сирійські втікачі поповнили ряди біженців у сусідніх країнах, попавши у такі ж самі важкі умови. Багато хто з них були змушені займатися жебрацтвом, декотрі за 1-2 тис. доларів були змушені продавати своїх дочок, щоб прожити, заміж за багатих арабів [72]. Поява сирійських біженців у Лівані, стала дуже важким випробуванням для цієї країни. Якщо в квітні 2012 р. в країні нараховувалося 18 тис. сирійських біженців, то наступного року, в квітні 2013 р. – вже понад 350 тис., а в квітні 2014 р. – 1,3 млн. біженців [19]. Тобто за три роки ця кількість зросла більше, ніж в 72 рази! І це при тому, що населення країни складало трохи більше 4 млн. чоловік [73]. Для утримання біженців Ліван попросив у арабських країн грошову допомогу в розмірі 1,7 млрд. доларів, але одержав тільки 27 % цієї суми [74]. Як результат, сирійські біженці в Лівані хапалися за будь-яку роботу, що мало наслідком зростання безробіття серед корінного населення. Це в свою чергу призводило до напружених стосунків між ліванцями та сирійськими біженцями, а на базарах країни – до частих бійок між ними [74].

З усього, наведеного вище, робимо висновок, що нічого позитивного, окрім

клопоту та проблем біженці приймаючим країнам не несуть. Постає питання: яким чином складаються взаємовідносини приймаючої держави та біженців – з одного боку, та біженців і приймаючої держави з іншого. Це питання розглянемо далі.

### Література

- 1. Імоджен Фоукс** ООН: біженців у світі – найбільше з часу Другої світової / Імоджен Фоукс // ББС – 20.06.2014 / Imodzhen Fouks OON: bizhentsiv u sviti – naybil'she z chasu Druhoyi svitovoyi / Imodzhen Fouks // BBS – 20.06.2014; **2. The World Factbook** – Field Listing – Central Intelligence Agency (US). – Режим доступу: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2194.html>; **3. Абдуллоев Р.** Влияние афганского кризиса на этнический состав общества (12.09.2008) / Р. Абдуллоев – <http://easttime.ru/analitic/2/13/477.html> / Abdulloev R. Vlyyanye afhanskoho kryzysa na etnycheskyy sostav obshchestva (12.09.2008) / R. Abdulloev – <http://easttime.ru/analitic/2/13/477.html>; **4. UNHCR** 2011: refugee statistics: full data. – Режим доступу: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.** **5. Хомаюн Кадири** Афганская диаспора в России (24.04.2011) / Хомаюн Кадири. – Режим доступу: <http://afghanistan.ru/doc/19990.html> / Khomayun Kadyry Afhanskaya dyaspora v Rossyy (24.04.2011) / Khomayun Kadyry. – Rezhym dostupu: <http://afghanistan.ru/doc/19990.html>; **6. Коргун В.** Где у афганцев родина / В. Коргун. – Режим доступу: <http://afghanistan.ru/doc/5967.html> / Korhun V. Hde u afhantsev rodyna / V. Korhun. – Rezhym dostupu: <http://afghanistan.ru/doc/5967.html>; **7. Саркорова А.** Беженцы из Афганистана: через Таджикистан – на Запад / А. Саркорова // ББС. – 07.03.2012 / Sarkorova A. Bezhentsi yz Afhanystana: cherez Tadzhykystan – na Zapad / A. Sarkorova // BBS. – 07.03.2012; **8. Дювель Франк** На периферии Европы: Беженцы в Украине / Франк Дюваль. – Режим доступу: <http://www.compas.ox.a6.uk/fileadmin/files/Publications/Research-proje/Dyuvell'FrankNaperyferyyEvropiBezheritsivvUkrayne/FrankDyuval'>. – Rezhym dostupu: <http://www.compas.ox.a6.uk/fileadmin/files/Publications/Research-proje>; **9. Afghans** flee to India, but life remains tough (24.07.2013). – Режим доступу: <http://bigstory.ap.org/article/>; **10. Refugees** in India. – From Wikipedia, the free encyclopedia; **11. Afghan** refugees with mouth Sewn ... (27.05.2014). – Режим доступу: <http://revolution-news.com/>; **12. Ahmad Shuja** Syria's afghan refugees trapped in a double crisis (28.01.2013) – <http://www.indispatch.com/>; **13. К началу** 2013 года число сирийских беженцев достигнет 700 тысяч ? // Демоскоп Weekly. – 2012. – №535-536. – 10-31 декабря / К началу 2013 hoda chyslo syryyskykh bezhentsev dostyhnnet 700 tysyach ? // Demoskop Weekly. – 2012. – №535-536. – 10-31 dekabrya; **14. Syrian** refugees exceed 2 million (21.09.2013) – Режим доступу: <http://www.muslimnews.co.uk/news/united-nations/>; **15. Саліл Шелі** Європа недостатньо допомагає біженцям / Саліл Шелі // Європ'юс. – 22.01.2014 / Salil Sheli Yevropa nedostatn'o dopomahaye bizhentsyam / Salil Sheli // Yevron'yus. – 22.01.2014; **16. Refugees** of the Syrian civil war. – From Wikipedia, the free encyclopedia; **17. Председатель** ОБИЦС встретился со специальным представителем ООН по Сирии Лахдаром Брахими (18.11.2013). – Режим доступу: <http://www.patriarchia.ru/db/text/3376204.html> / Predsedatel' OVTsS vstetylsya so spetsyal'nym predstavivtelem OON po Syryy Lakhdarom Brakhymy (18.11.2013). – Rezhym dostupu: <http://www.patriarchia.ru/db/text/3376204.html>; **18. Кількість** сирийських біженців на території Лівану перевищила 880 тисяч людей – УВКБ ООН (20.01.2014). – Режим доступу: <http://ukrainian.cri.cn/83/2014/01/20/2s3/835.htm> / Kil'kist' syriys'kykh bizhentsiv na terytoriyi Livanu perevyshchyla 880 tysyach lyudey – UVKB OON (20.01.2014). – Rezhym dostupu: <http://ukrainian.cri.cn/83/2014/01/20/2s3/835.htm>; **19. ООН:** число сирийских беженцев в Ливане превысило миллион // Європ'юс – 3.04.2014 / OON: chyslo syryyskykh bezhentsev v Lyvane prevyyslo myllyon // Yevron'yus – 3.04.2014; **20. Сирийцы** вскоре могут стать самой многочисленной группой беженцев в мире (14.03.2014) // Демоскоп Weekly. – 2014. – №589 – 590. – 10-23 марта / Syryytsi vskore mohut stat' samoy mnohochyslennoy hru-

- ppoy bezhentsev v myre (14.03.2014) // Demoskop Weekly. – 2014. – № 589 – 590. – 10-23 marta; **21. Where** are the Syria refugees going? – Режим доступу: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/apr/02/>; **22. Acer Eleonora** America has resettled 121 of Syria's 2m refugees ... (2.04.2014) / Acer Eleonora. – Режим доступу: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/apr/02/>; **23. Сотни** сирийских беженцев сбежали от войны в Россию (22.01.2014). – Режим доступу: <http://www.gudok.ru/news/sujet/syria/?ID=1020238> / Sotny syryyskykh bezhentsev sbezhaly ot voyny v Rossyyu (22.01.2014). – Rezhym dostupu: <http://www.gudok.ru/news/sujet/syria/?ID=1020238>; **24. Кирсанов Е. Е.** Иракские беженцы: мина замедленного действия / Е. Е. Кирсанов. – Режим доступу: <http://iimes.ru/rus/stat/2010/28-03-10b.htm> / Kyrsanov E. E. Yraskye bezhentsi: myna zamedlennoho deystviya / Е. Е. Kyrsanov. – Rezhym dostupu: <http://iimes.ru/rus/stat/2010/28-03-10b.htm>; **25. Andrew Harper** Irag's refugees: ignored and unwanted (march 2008) / Andrew Harper. – Режим доступу: [http://www.icrc.org/eng/assets/files/other/irrc-869\\_harper.pdf](http://www.icrc.org/eng/assets/files/other/irrc-869_harper.pdf); **26. Iragis** in Saudi Arabia. – From Wikipedia, the free encyclopedia; **27. Iragi** diaspora in Europe. – From Wikipedia, the free encyclopedia; **28. Ирак** через 10 років після війни: цифри і факти // ББС. – 21.03.2013 / Irak cherez 10 rokiv pislya viyny: tsyfry i fakty // BBS. – 21.03.2013; **29. Jaimy Tarabay** Irag's: reborn in the USA (20.08.2013) / Jaimy Tarabay. – Режим доступу: <http://america.aljazeera.com/articles/2013/8/20/>; **30. Пастухов Е.** Незваные гости / Е. Пастухов. – Режим доступу: <http://continent.kz/2006/18/10.htm> / Pastukhov E. Nezvanie hosty / E. Pastukhov. – Rezhym dostupu: <http://continent.kz/2006/18/10.htm>; **31. Кения** вышлет миллион сомалийских беженцев (11.11.2013). – Режим доступу: <http://9tv.co.il/news/2013/11/11/162636.html> / Kenyya vishlet myllyon somalyyskykh bezhentsev (11.11.2013). – Rezhym dostupu: <http://9tv.co.il/news/2013/11/11/162636.html>; **32. UNHCR** – Somalia Refugees in the region. 11 april 2013. – Режим доступу: <http://www.unhcr.org/5167c37d9.html>; **33. How** safe is going home to Somalia? (28.11.2013) – [http://www.mid-](http://www.mid-nimo.com/2013/11/28/)
- [nimo.com/2013/11/28/](http://www.mid-nimo.com/2013/11/28/); **34. Война** за независимость Эритреи. – Материал из Википедии – свободной энциклопедии / Voyna za nezavysymost' Erytrei. – Materyal yz Vykypedyy – svobodnoy entsyklopedyy; **35. RMMS** – Regional Mixed Migration News and More – Eritrea (30.11.2012). – Режим доступу: <http://www.regionalmms.org/index.php?id=11>; **36. Забастовка** африканских нелегалов: массовые митинги прошли в Тель-Авиве и Эйлате (6.01.2014). – Режим доступу: [http://newsru.co.il/israel/05jan2014/nelegal\\_707.html](http://newsru.co.il/israel/05jan2014/nelegal_707.html) / Zabastovka afrykanskykh nelehalov: masovye mytynhy proshly v Tel'-Avyye y Eylate (6.01.2014). – Rezhym dostupu: [http://newsru.co.il/israel/05jan2014/nelegal\\_707.html](http://newsru.co.il/israel/05jan2014/nelegal_707.html); **37. Ethiopia** opened new camp for Eritrean refugees (13.06.2013). – Режим доступу: [http://erihope.blogspot.com/2013\\_06\\_01\\_archive.html](http://erihope.blogspot.com/2013_06_01_archive.html); **38. Devi Rajaram** Fleeing Eritrea's bombs to fight racism in Australia (7.04.2013) / Devi Rajaram. – Режим доступу: <http://www.english.rfi.fr/africa/20130407/>; **39. Тибет.** – Материал из Википедии – свободной энциклопедии / Tybet. – Materyal yz Vykypedyy – svobodnoy entsyklopedyy; **40. 9 Massive** refugee camps that are home to nearly 1.5 million people (15.09.2013). – Режим доступу: <http://www.gizmodo.com.au/2013/09/9/>; **41. World's** largest refugee camps (3.09.2013). – Режим доступу: <http://blogs.wsj.com/photojournal/2013/09/03/>; **42. Dadaab** Camps (сепень 2012). – Режим доступу: <http://crs.yorku.ca/bher-dadaab-about>; **43. Население** Иордании. – Материал из Википедии – свободной энциклопедии / Naselenye Yordanyu. – Materyal yz Vykypedyy – svobodnoy entsyklopedyy; **44. Refugee** camp. – From Wikipedia, the free encyclopedia; **45. Somali** refugee population still rising in Ethiopia, new camp planned (19.10.2012). – Режим доступу: <http://www.unhcr.org/508142086.html>; **46. Иордания:** десятки раненых в стычках в лагере беженцев // ББС – 6.04.2014 / Yordanyu: desyatky ranenikh v stychkakh v lahere bezhentsev // BBS – 6.04.2014; **47. Палестинские** беженцы. – Материал из ЕЖЕВИКИ – EWiki.org – Академической Вики – энциклопедии по еврейским и израильским темам / Palestynske bezhentsi. – Materyal yz EZhEVYKY – EWiki.org – Academy-

cheskoy Vyky – entsyklopedyyu po evreyskym u yzrayl'skym temam; **48. Число** палестинцев в мире за 60 лет после изгнания с родины увеличилось в семь раз (7.06.2008). – Режим доступу: <http://inosmi.ru/world/20080607/241851.html> / Chyslo palestyntsev v myre za 60 let posle yz-hnanyya s rodyni zvelychilos' v sem' raz (7.06.2008). – Rezhym dostupu: <http://inosmi.ru/world/20080607/241851.html>; **49. Абдуллоев Р.** Влияние афганского кризиса на этнический состав общества (12.09.2008) / Р. Абдуллоев. – Режим доступу: <http://easttime.ru/analytic/2/13/477.html> / Abdulloev R. Vlyuanye afhanskoho kryzysa na etnycheskyy sostav obshchestva (12.09.2008) / R. Abdulloev. – Rezhym dostupu: <http://easttime.ru/analytic/2/13/477.html>; **50. Мануков С.** Попросили из страны. Пакистан собирает выслать всех афганских беженцев (23.07.2012) / С. Мануков. – Режим доступу: <http://www.newizv.ru/world/2012-07-23/166880> / Manukov S. Poprosyly yz strany. Pakystan sobyraet-sya vyslat' vsekhn afhanskykh bezhentsev (23.07.2012) / S. Manukov. – Rezhym dostupu: <http://www.newizv.ru/world/2012-07-23/166880>; **51. Afghans in Iran.** – From Wikipedia, the free encyclopedia; **52. Гражданская** война в Сирии унесла 130 тысяч жизней (31.12.2013). – Режим доступу: <http://9tv.co.il/news/2013/12/31/166150.html> / Hrazhdanskaya voyna v Syryu unesla 130 tysyach zhyzney (31.12.2013). – Rezhym dostupu: <http://9tv.co.il/news/2013/12/31/166150.html>; **53. 2013** UNHCR country operations profile – Thailand Working environment. – Режим доступу: <http://www.unhcr.org/pages/49e489646.html>; **54. Rohingya** conflict in Western Burma. – From Wikipedia, the free encyclopedia; **55. Refugees** and Asylum Seekers in India. – Режим доступу: <http://twocircles.net/databank/>; **56. The** life awaiting Eritrean refugees in Ethiopia, after deportation from Israel (7.03.2014). – Режим доступу: <http://aayaantuu.com/horn-of-africa-news/>; **57. Сирийские** беженцы выпили всю воду в Иордании (15.02.2014). – Режим доступу: <http://www.paruskg.info/2014/02/15/94947/> / Syryyskye bezhentsi vyipyly vsyu vodu v Yordanyu (15.02.2014). – Rezhym dostupu: <http://www.paruskg.info/2014/02/15/94947/>; **58. Daile** impact: WFP and UNHCR to reduce

rations of Somali refugees (1.11.2013). – Режим доступу: <http://blog.psiimpact.com/2013/11/>; **59. Хачатрян Д.** Сахара либре (13.06.2013) / Д. Хачатрян. – Режим доступу: <http://www.novayagazeta.ru/politics/58584.html> / Khachatryan D. Sakhara lybre (13.06.2013) / D. Khachatryan. – Rezhym dostupu: <http://www.novayagazeta.ru/politics/58584.html>; **60. Беженцы** в ЦАР: на 40.000 человек ни одного туалета (13.12.2013). – Режим доступу: <http://rutube.ru/video/ce4975c93955a5dfe7560cb8725cfaf1/> / Bezhenetsy v TsAR: na 40.000 chelovek ny odnogo tualeta (13.12.2013). – Rezhym dostupu: <http://rutube.ru/video/ce4975c93955a5dfe7560cb8725cfaf1/>; **61. Иордания:** десятки раненых в стычках в лагере беженцев // ББС – 6.04.2014 / Yordanyu: desyatyky ranenikh v stichkakh v lahery bezhentsev // BBS – 6.04.2014; **62. Сирийские** беженцы живут на \$40 в месяц // Демоскоп Weekly. – 2013. – № 577-578. – 2-15 декабря / Syryyskye bezhentsy zhyvut na \$40 v mesyats // Demoskop Weekly. – 2013. – № 577-578. – 2-15 dekabrya; **63. Число** сирийских беженцев в Турции приближается к миллиону (22.04.2014) // Демоскоп Weekly. – 2014. – №595-596. – 21 апреля – 4 мая / Chyslo syryyskykh bezhentsev v Turtsyu pryblizhaet-sya k myllyonu (22.04.2014) // Demoskop Weekly. – 2014. – № 595-596. – 21 aprelya – 4 maya; **64. В Болгарии** на конец 2013 года официально числится около 9.500 беженцев (3.01.2014). – Режим доступу: <http://bgnews.bulgar-rus.ru/archives/bezhency/> / V Bolharyu na konets 2013 hoda ofytsyal'no chyslyt-sya okolo 9.500 bezhentsev (3.01.2014). – Rezhym dostupu: <http://bgnews.bulgar-rus.ru/archives/bezhency/>; **65. Израиль** признал беженцами четверых из 2.593 подавших просьбу нелегалов (16.10.2013). – Режим доступу: <http://www.isra.co/news/166700> / Yzrayl' pryznal bezhentsamy chetverikh yz 2.593 podavshykh pros'bu nelehalov (16.10.2013). – Rezhym dostupu: <http://www.isra.co/news/166700>; **66. Афганский** министр: беженцы в Греции подвергаются издевательствам со стороны властей (27.09.2011). – Режим доступу: <http://umma.ua/news/world/2011/09/27/3223/> / Afhanskyu mynistr: bezhentsy v Hretsyy podverhayut-sya yzdevatel'stvam so storoni vlastey (27.09.2011). –



Rezhym dostupu: <http://umma.ua/news/world/2011/09/27/3223>; **67. Афганцы** в России. Дружная и многонациональная диаспора в сто тысяч человек (26.06.2007). – Режим доступа: <http://www.fergananews.com/articles/5192> / Afhantsi v Rossyy. Druzhnaya y mnohonatsyonal'naya dyaspora v sto tisyach chelovek (26.06.2007). – Rezhym dostupu: <http://www.fergananews.com/articles/5192>; **68. Афганские беженцы** в Казахстане – кто они? – Режим доступа: [http://www.cap.online.kz/sociology\\_10.htm](http://www.cap.online.kz/sociology_10.htm) / Afhanskye bezhentsi v Kazakhstane – kto ony? – Rezhym dostupu: [http://www.cap.online.kz/sociology\\_10.htm](http://www.cap.online.kz/sociology_10.htm); **69. Iragis** in Syria. – From Wikipedia, the free encyclopedia; **70. Iragis** in Jordan. – From Wikipedia, the free encyclopedia; **71. Palestinians** in Irag. – From Wikipedia, the free encyclopedia; **72. Чамаян А.** Сирийские беженцы за гроши продают свои малолетних дочерей арабам (29.11.2012) / А. Чамаян. – Режим доступа: <http://blognews.am/news/30103/> / Chamanyan A. Syryyskye bezhentsi za hroshy prodayut' svo y maloletnykh docherey arabam (29.11.2012) / A. Chamayan. – Rezhym dostupu: <http://blognews.am/news/30103/>; **73. Население** Ливана. – Режим доступа: <http://www.nstravel.ru/страны/lebanon/2011-05-08-18-21-52> / Naselenye Lyvana. – Rezhym dostupu: <http://www.nstravel.ru/страны/lebanon/2011-05-08-18-21-52>; **74. Тимергалиева Л.** Как живут сирийские беженцы (11.08.2013) / Л. Тимергалиева. – Режим доступа: <http://golosislama.ru/news.php?id=18647> / Tymerhalyeva L. Kak zhyvut syryyskye bezhentsi (11.08.2013) / L. Tymerhalyeva. – Rezhym dostupu: <http://golosislama.ru/news.php?id=18647>; **75. Yemen:** no country for Eritrean refugees abandoned by the UN (10.07.2014). – Режим доступа: <http://revolution-news.com/>; **76. Refugees** from Irag. – From Wikipedia, the free encyclopedia; **77. Сирийские беженцы** в Европе. – Режим доступа: [http://unhcr.ru/index.php?id=10&tx\\_ttnews%5Btt...](http://unhcr.ru/index.php?id=10&tx_ttnews%5Btt.../) / Syryyskye bezhentsi v Evrope. – Rezhym dostupu: [http://unhcr.ru/index.php?id=10&tx\\_ttnews%5Btt...](http://unhcr.ru/index.php?id=10&tx_ttnews%5Btt.../); **78. Syria** crisis. Facts and Figures (10.09.2014). – Режим доступа: [http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_en.pdf); **79. «Черкесская** организация поддержки репатриантов» нача

ла расчет числа репатриантов и беженцев – черкесов (24.09.2014). – Режим доступу: <http://circassianrepatriation.com/черкесская-организация-поддержки-ре/> / «Cherkesskaya orhanyzatsyya podderzhky repatryantov» nachala raschet chysla repatryantov y bezhentsev – cherkesov (24.09.2014). – Rezhym dostupu: <http://circassianrepatriation.com/cherkesskaya-orhanyzatsyya-podderzhky-re>; **80. Около** 7 тысяч армян – беженцев из Сирии проживает в Армении – UNHCR (20.06.2013). – Режим доступу: <http://newsarmenia.ru/society/20130620/42894199.html> / Okolo 7 tysyach armyan – bezhentsev yz Syryy prozhyvaet v Armenyy – UNHCR (20.06.2013). – Rezhym dostupu: <http://newsarmenia.ru/society/20130620/42894199.html>; **81. Число** лиц, пожелавших получить статус беженцев в Молдове выросло в 2012 году в 3,5 раза (10.01.2013). – Режим доступу: [http://www.noi.md/ru/news\\_id/17823](http://www.noi.md/ru/news_id/17823) / Chyslo lyts, pozhelevshykh poluchyt' status bezhentsev v Moldove viroslo v 2012 hodu v 3,5 raza (10.01.2013). – Rezhym dostupu: [http://www.noi.md/ru/news\\_id/17823](http://www.noi.md/ru/news_id/17823); **82. Беженцы** в Беларуси (1.10.2014). – Режим доступу: <http://www.evolutio.info/content/view/2273/229/> / Bezhentsi v Belarusy (1.10.2014). – Rezhym dostupu: <http://www.evolutio.info/content/view/2273/229/>; **83. Атанасов Вит** Страна за стеной. Сирийские беженцы добрались до Украины (30.08.2013) / Атанасов Вит. – Режим доступу: <http://focus.ua/society/280612/> / Atanasov Vyt Strana za stenoy. Syryyskiye bezhentsi dobralys' do Ukrainy (30.08.2013) / Atanasov Vyt. – Rezhym dostupu: <http://focus.ua/society/280612/>; **84. Количество** беженцев в Турции достигло рекордных показателей (12.11.2014). – Режим доступу: <http://umma.ua/ru/news/world/28511/> / / Kolychestvo bezhentsev v Turtsyy dostyghlo rekordnykh pokazateley (12.11.2014). – Rezhym dostupu: <http://umma.ua/ru/news/world/28511/>; **85. Країни** «зачиняють двері» для сирійських біженців // ББС. – 13.11.2014 / Krayiny «zachynyayut' dveri» dlya syriys'kykh bizhentsiv // BBS. – 13.11.2014.



**Лавер А. Г. Беженцы, вынужденные переселенцы и нелегальные мигранты – одна из основных проблем XXI века**

*В статье изучаются вопросы динамики численности беженцев, вынужденных переселенцев и нелегальных мигрантов в течение XX – начала XXI веков из Палестины, Афганистана, Сирии, Ираке, Сомали, Колумбии, Эритрее, Бирмы (рохинджа) и Тибета. Рассматривается динамика их численности по континентам земного шара и по отдельным странам по состоянию на 2013-2014 гг. Анализируется состояние взаимоотношений принимающего государства и беженцев – с одной стороны, и беженцев и принимающего государства с другой. Рассматривается проблема создания и функционирования лагерей беженцев и их характеристики по состоянию на начало октября 2013 г.*

**Ключевые слова:** Беженцы, вынужденные переселенцы, мигранты, динамика численности.

**Laver O. Refugees, displaced persons and illegal migrants – one of the major challenges of the XXI century**

*The article examines the dynamics of the issue of refugees, displaced persons and illegal immigrants during the XX – beginning of XXI century Palestine, Afghanistan, Syria, Iraq, Somalia, Colombia, Eritrea, Burma (rohindzha) and Tibet. We consider the dynamics of their population by continents of the world and in some countries as 2013-2014 years. The state of relations Host State and refugees – on the one hand and refugees and the host State on the other. The problem of the creation and operation of refugee camps and their characteristics at the beginning of October 2013.*

**Key words:** refugees, internally displaced persons, migrants, population dynamics.

Стаття надійшла до редколегії  
10 вересня 2016 р.